

Eleverne på militærakademiet West Point klapper af Præsident Obamas's Afghanistan-tale, 2. december 2009 (Foto: Det Hvide Hus/Pete Souza)

31. december 2009

Sådan får Obama Pakistan til at lukke Talibans baser

Mens de danske soldater kæmper hårde kampe i Helmand, arbejder Taliban sig længere og længere ind i Afghanistan's sikre områder. Talibankrigerne opererer fra de træningslejre på pakistansk jord, som den pakistanske regering fortsat kvier sig ved at lukke.

Hvorfor tøver Pakistan? Fordi de ikke er sikre på at USA kan vinde – og fordi de frygter Indien. Pakistan overlader nemlig hellere Afghanistan til Taliban end til inderne, der er gode venner med Karzai.

Vesten må vise Pakistan forståelse. Så vejen til sejr i Afghanistan går gennem Kashmir, der er for Sydasiens hvad Palæstina er for Mellemøsten.

Af Lars Erslev Andersen, Dansk institut for internationale studier

DET var ikke en 'Afghanistanstrategi', Obama fremlagde 2. december, men en plan, hvor Pakistan blev tildelt lige så stor vægt som sit naboland mod nord. Strategien vidner om to helt afgørende forhold i præsidentens politik ift. regionen: Nemlig på den ene side, at området er Obamas sikkerhedspolitiske topprioritet, og at han er villig til at ofre ligeså mange ressourcer på det som på sin sundhedsreform. På den anden side, at han møder meget stor modstand i sit eget bagland for at optrappe den militære indsats i Afghanistan. Det første kom til udtryk ved, at Obama faktisk besluttede at intensivere krigen ved at sende 30.000 soldater yderligere af sted og dermed imødekom de militære lederes ønske. Det andet var tydeligt, idet Obama insisterede på at få tropperne sendt hurtigt af sted – og mest bemærkelsesværdigt: begynde tilbagetrækning allerede i juli 2011 for hermed at aflive enhver forestilling om, at dette planlægges som en langvarig aktion. Men præsidenten er presset på begge fronter. På udebanen forværres situation i regionen, og det tilsiger øget engagement og flere militære ressourcer. På hjemmebanen bliver den politiske situation stadig mere polariseret. Obamas eget bagland råber op om økonomisk underskud, finanskrise, arbejdsløshed og udgiftener til sundhedsreform og ser derfor hellere ressourcerne

anvendt i Amerika end på den måske udsigtsløse krig langt uden for USA's grænser.

Men som avisen *New York Times* fornemt kunne beskrive i en detaljeret artikel (*The New York Times*: "How Obama came to Plan for 'Surge' in Afghanistan", December 5, 2009) er den nye strategi hverken udtryk for hovsæløsninger, mangel på omtanke eller viden. Den er heller ikke tonedøv over for modsatrettede argumenter – et træk, der tragisk karakteriserede den forrige amerikanske regering, som forskansede sig over for kritiske argumenter bag en mur af arrogant dogmatik og fejlede derefter. Den nye Afghanistan-strategi balancerer politisk elegant mellem behovet for en forstærket indsats og hensynet til det skeptiske bagland. Budskabet lyder: Lad os gøre noget, lad det være stort og massivt og lad os gøre det hurtigt, så styrkerne kan komme hjem igen. Lidt som et ekko af Colin Powells gamle doktrin: USA skal kun i krig, når unionens sikkerhedspolitiske interesser er direkte truet, når USA er sikker på at vinde og når USA er sikker på, at soldaterne kan komme hurtigt hjem igen. Men akkurat med den djævelske forskel, at Obama ikke skal starte en krig, men afslutte en, som han har arvet fra sin forgænger. En krig, som Bush aldrig for alvor var interesseret

og engageret i, fordi han havde mere travlt med at føre krig i Irak og demokratisere Mellemøsten.

Obamas prioritering har hele tiden hele tiden været en anden end Bushs: Afghanistan var den rigtige krig, Irak den forkerte. Det sagde han under sin valgkamp, og han har som præsident handlet derefter ved at indlede tilbagetrækning af de amerikanske styrker fra Irak og allerede få måneder efter sin tiltrædelse at sende 17.000 flere soldater til Afghanistan.

DET var beslutningen om en betydelig troppeforøgelse samt ikke mindst exit-strategien, der foreskriver en begyndende tilbagetrækning allerede i juli 2011, som trak de store overskrifter i medierne og som analytikere og politikere fik vendt og drejet i det uendelige.

Nærlæses Obamas tale er der imidlertid to andre forhold, som burde tiltrække sig interesse og som meget mere end forøget ildkraft i det sydlige Afghanistan og exit-datoer siger noget om, hvad det er for en kolossal udfordring USA og NATO-landene står overfor. Problemet i Afghanistan kan, med en formulering hentet fra en centralt placeret person i den amerikanske administration, koges ned til: Regeringen i Kabul og regeringen i Islamabad.

Den primære udfordring er dermed hverken Taliban eller al-Qaida, som det hele ellers handler om at bekæmpe, men den politiske situation i de to lande. Den militære indsats i Helmand vil være et Sisyfos-arbejde, så længe regeringerne i Kabul og Islamabad ikke evner - eller ikke har vilje - til målet at arbejde sammen med NATO og USA om at gennemføre politiske initiativer, der sigter mod at isolere såvel afghansk som pakistansk Taliban og forhindre begge i over for lokalbefolkningerne at fremstå som reelle regeringsalternativer. Så længe de talibanere, koalitionen nedkæmper i Helmand, erstattes af ny "kanonføde" fra koranskolerne i de pakistanske bjerge, vil afghansk Taliban målrettet konsolidere deres magt og indflydelse også i de såkaldte sikre områder i Afghanistan, inklusive oplandet til Kabul.

Taliban tilbyder lov og orden

Med mindre USA og NATO med et øget antal tropper påtænker at gennemføre en egentlig besættelse af Afghanistan – og hertil kræves en betydelig større forøgelse end 30-40.000 – kan problemerne ikke løses militært, men kun politisk. Denne indsigt har langt de fleste længe været enige om og derfor har koalitionen forsøgt sig med både udviklingsprojekter, der skal genopbygge og modernisere landet, og overvejelser om forhandling med Taliban. Men så længe regeringen i Kabul og dens repræsentation i

lokalområderne er præget af mangel på effektivitet, plaget af omfattende korrupsion, ude af stand til at varetage sikkerhed eller gennemføre en basal retssikkerhed vil den øgede vestlige militære indsats kun blive ledsaget af en øget talibanisering.

Koalitionen og de svage afghanske sikkerhedsstyrker er fuldt beskæftiget i navnlig Helmand med vejsidebomber, terrorisme og sabotage. Altimens afghansk-Taliban gennemfører en målrettet strategi i det øvrige Afghanistan, der lige præcis tager sigte på at sikre politisk indflydelse ved at tilbyde lokalbefolkningen hvad regeringen ikke evner at skabe, nemlig sikkerhed og orden. Som regel med mafialignende metoder, og med den retssikkerhed som omrejsende sharia-domstole skaber: allehånde civilretslige problemer og tvister mellem lokale kan her prøves og finde en løsning, som i sammenligning med det offentlige korrupte eller fraværende system kan forekomme både retfærdig og effektiv. Talibanledelsen er meget bevidst om, at deres alternativ skal være for *alle* afghanere, hvorfor de fremstiller sig selv som muslimer med henvisning til islam som det fælles grundlag frem for at slå på stammemæssige og etniske forhold, der kun vil fremme splittelsen. I den sammenhæng udsendte Talibanlederen Mullah Omar i juli et sæt "Regler for opførelse", der fortæller hvordan Talibankrigerne skal opføre sig over for lokalbefolkningen, fx bestræbe sig på at undgå, at deres jihad direkte rammer lokale, men først og fremmest er rettet mod den afghanske regering og koalitionen. At det afghanske valg i august blev præget af omfattende snyd og mangel på opbakning og legitimitet var en særdeles velkommen gave til Taliban, der kunne bruge det som bevis på den siddende regerings slyngelkarakter og koalitionen's onde hensigter. At NATO's generalsekretær, Anders Fogh Rasmussen, dagen efter valget stillede sig op og roste det som en sejr for demokratiet og friheden har i lyset af valgets grimme efterspil ikke øget afghanernes tillid til koalitionen og NATO.

I kampen om at vinde afghanernes tillid er det ikke tilstrækkeligt at jage talibanere og lave genopbygning og udvikling: Det er helt afgørende, at der skabes lokal administration og lokale offentlige institutioner, afghanerne kan have tillid til. For at bremse Talibans fremmarch i Afghanistan, er det vigtigt, at denne bestræbelse ikke blot følges i Helmand, men faktisk endnu vigtigere i *de såkaldt sikre områder* i landet – OG at den følges op af et voldsomt pres på den siddende regering for at få den til at levere god regeringsførelse frem for korrupsion, valgsnyd og intern magtkamp. Sideløbende med uddannelse og opbygning af afghansk politi og militær er det

derfor uomgængeligt at gennemføre administrative og politiske reformer lokalt.

Dette er et område, som Danmark formentlig ville have særdeles gode forudsætninger for at bidrage til. Danmark har ydet en betydelig indsats i Afghanistan og lidt betydelige tab. Ingen kan klandre Danmark for ikke militært at have påtaget sig sin del af ansvaret. Økonomisk og ressourcemæssigt er det danske forsvar stresset. Derfor kunne Danmark med fordel omprioritere sin indsats til i stadig højere grad at bidrage til den politiske og institutionelle udvikling i lokalområderne i de sikre områder og dermed ændre balancen mellem den militære og den civile indsats mere i retning af det civile. Og det er hævet over enhver tvivl, at en fokuseret indsats i de lokale politiske og administrative strukturer *uden for* Helmand er mindst lige så vigtig i en bekæmpelse af Taliban som den militære indsats i Helmand.

Pakistan: Samarbejder med både USA og Taliban

Men Afghanistan kan ikke løses uden en indsats i Pakistan, hvor afghansk-Taliban fortsat søger ly for at kunne organisere deres indsats, rekruttere friske krigere og udvikle deres efterhånden ganske effektive medieplatform og kommunikationsstrategi. Det er i områder i Nordwaziristan og Baluchistan omkring Quetta, afghansk-Taliban har deres *safe havens* og centre. Afghansk-Taliban er meget opmærksomme på at bruge deres egen platform og dermed undgå at blive alt for sammenvævet med al-Qaida og pakistansk-Taliban, fordi dette i høj grad ville øge risikoen for, at Pakistan ville rette deres militære indsats mod dem. I dag tillader Pakistan, at afghansk-Taliban kan have sine *safe havens* i grænseområderne, ligesom pakistanerne efter alt at dømme også på andre områder yder en vis støtte og udviser en vis tolerance over for de afghanske talibaneres kamp i Afghanistan: Som en tidligere ansat fra den militære efterretningstjeneste i Pakistan formulerede det overfor mig i oktober, da jeg besøgte ham uden for Islamabad: ”Vi kan ikke lægge alle vores æg i samme kurv, for vi ved jo ikke, hvem der vinder i Afghanistan - koalitionen eller Taliban”.

Denne doktrin om ”ikke at lægge alle sine æg i samme kurv” beskriver på kort form Pakistans sikkerhedspolitisk teori, som den er blevet udviklet siden statens grundlæggelse i 1947, nemlig konstant at alliere sig med og støtte forskellige militser med henblik på at bruge dem i egen interesse. Som regel imod Indien, men til tider også mod Iran. Den mest kendte, Lashkar-e-Taiba, fik frem til 2002 nærmest status af NGO-militis, der med hovedkvarter i Lahore og med

mere end 100 afdelingskontorer rundt i Pakistan formentlig er langt bedre organiseret end de fleste politiske partier. Den pakistanske stat brugte militsen til at gennemføre angreb mod Indien i Kashmirregionen og så samtidig stort på, at militsen også stod bag terrorisme i Indien. Officielt kunne Pakistan sige, at staten overholdt våbenhvile i Kashmir, men uofficielt støttede den altså en asymmetrisk krig mod den gamle hovedfjende Indien. Den centrale sikkerhedspolitisk doktrin i Pakistan lyder, at statens suverænitet er truet af Indien, der blot venter på at kunne rette dødsstødet mod den pakistanske stat. Uanset om denne frygt reelt er velbegrundet eller ej, har den altid været det uomgængelige omdrejningspunkt i Pakistansk sikkerhedspolitik, som både staten i almindelighed og hæren i særdeleshed har været organiseret omkring.

Derfor har Pakistan i generationer støttet ikke-statslige militser også selvom de mere eller mindre åbent har stået bag terrorisme rettet mod Indien, Bangladesh, Iran samt mod diplomater og udlændinge i Pakistan. Det var på dette grundlag, at Benazir Bhutto som premierminister i 1993-1996 støttede udviklingen af Taliban til at blive den stærkeste militis i Afghanistan: hun kunne bruge bevægelsen i en stedfortræder-krig mod Iran, der på sin side støttede den såkaldte Nordalliance (der er platformen for taberen i det netop overståede præsidentvalg, Abdullah Abdullah), og samtidig holde Indien væk fra Afghanistan. Pakistan betragter Afghanistan som sin ’strategiske dybde’, ser det derfor som af vital betydning at have afgørende indflydelse i landet – og endnu mere vigtigt: for alt i verden at undgå, at Indien kommer til at dominere i Afghanistan. Af samme grund ser Pakistan med stort ubehag på den nuværende afghanske præsident Karzais nære relationer til regeringen i Indien.

Sikkerhedspolitisk er et stabilt Afghanistan med nære relationer til USA og dermed Indien på ingen måde et ønskescenario for regeringen i Islamabad, der givetvis ville føle sig mere tryk ved et regime domineret af Taliban.

Pakistanes egne terrorister holder landet i undtagelsestilstand

Men økonomisk er Pakistan tæt på bankerot: det overlever kun på enorme lån samt den økonomiske støtte, bl.a. USA er villig til at give – senest 40 milliarder kr. over fem år. En støtte, Pakistan dog kun kan forvente, hvis man bakker op om USA’s politik i regionen. Derfor balancegangen: officielt støtter man NATO, uofficielt lader man afghansk Taliban beholde sine baser på pakistansk jord. På den ene side ser man gennem fingre med de amerikanske droneangreb i

den nordlige del af landet, men overfor befolkningen fordømmes de samme angreb som krænkelser af statens suverænitet.

At støtte til militsbevægelser er en højst risikabel affære, fordi de under ændrede forhold ikke vil tøve med at rette deres vold mod tidligere allierede – det har alle stater, også USA, erfaret, når de har støttet partisanbevægelser. Præcis denne situation har i dag sat Pakistan i en reel undtagelsestilstand: I årevis har Pakistan tilladt militser at tage kontrollen over Stammeområderne ind mod Afghanistan, men i takt med, at Pakistan har set sig tvunget til at slå ned på dem, dannede militserne i 2007 paraplyorganisationen pakistansk-Taliban, som i stigende grad gennemfører terrorisme i Pakistan. I foråret 2009 indledte Pakistan så en storstilet militærkampagne rettet mod pakistansk Taliban i Swat og siden oktober 2009 har hæren med 30.000 mand kæmpet mod pakistansk Taliban i SydWaziristan. Men bevægelsen har svaret igen ved at terrorisere det pakistanske hovedland omkring de store byer, herunder det moderne kulturelle centrum Lahore og hovedstaden Islamabad. Konflikten er særdeles mærkbar i det pakistanske hverdagsliv: Restauranter er affolkede, skoler og uddannelsesinstitutioner var i lang tid lukkede og markederne med de mange forretninger halvtomme - alt sammen af frygt for terrorismen. Som udlænding kaster man hele tiden blikke over skulderen, fordi risikoen for at blive kidnappet føles ubehageligt nærværende.

Problemerne forstærkes af, at Pakistan efter international pres, navnlig fra Indien og USA, også har været tvunget til at begrænse de Kashmirorienterede militseres aktiviteter. Dette gælder netop for en gruppe som Lashkar-e-Taiba, der blev forbudt i 2002, hvor situationen mellem atommagterne Indien og Pakistan truede med at udvikle sig til krig. Som led i de forhandlinger, der endte med afspænding, blev Lashkar forbudt. Militseren er dog hverken blevet opløst eller afvæbnet – den har blot skiftet navn til Jamat-Ul-Dawa og presses til at begrænse sine aktiviteter – hvilket dog ikke forhindrede den i at være involveret i det store terrorangreb i Mumbai i november 2008. Medlemmer fra Lashkar-e-Taiba og andre tilsvarende grupper har i frustration søgt over mod pakistansk-Taliban, der i høj grad henter inspiration hos al-Qaida. Man taler derfor i dag om Punjabi-Taliban, hvilket er små grupper i de pakistanske hovedbyer, som søger mod Waziristan for at få træning og ideologisk skoling, hvorefter de vender tilbage som selvmordere og terrorister. Det er de samme områder, udenlandske sympatisører fra Vesten søger til. Kontakterne til terrorbevægelsen kan man sagtens etablere i store byer som Islamabad – således som

det var tilfældet med den ene af de to, der blev dømt i den danske Glasvejssag; han havde netop fundet vej til træningslejre i Waziristan via hovedstaden Islamabad.

Pakistans aktuelle militære kampagne er rettet mod disse grupper, altså pakistansk-Taliban, der i dag udgør den største trussel mod stabiliteten i landet. Eftersom det er de samme grupper, som er i ledtog med al-Qaida og træner folk fra Vesten til terrorisme, burde de vestlige lande derfor være særdeles tilfredse med denne indsats. Men samtidig med, at Pakistan er i krig med pakistansk-Taliban, tillader staten altså, som vi har set ovenfor, fortsat afghansk Taliban at operere fra deres baser i Pakistan.

Pakistans frygt er Vestens problem

Det er imidlertid præcis her, at kompleksiteten i en ny Afghanistan-strategi kan lokaliseres: Overordnet er Vesten og Danmark i Afghanistan for at forhindre, at landet igen kan blive en base for træning af internationale terrorister. Intet tyder på, at afghansk-Taliban har været direkte involveret i terrorisme uden for Afghanistan siden 2001, ligesom det er pakistanere og ikke afghanere, der sprænger sig selv i luften i de pakistanske byer. Krigen mod afghansk-Taliban i Helmand og andre steder i Afghanistan handler derfor aktuelt *ikke* om bekæmpelse af global terrorisme, men om hvem der skal have magten i Kabul.

Som den udspiller sig nu, er krigen en klassisk oprørskrig. Den kan formentlig kun vindes under to forudsætninger: 1) hvis man bremser afghansk-Talibans politiske fremmarch i de såkaldte sikre områder og 2) får lukket bevægelsens baser i Pakistan. Det sidste kan kun ske i et tæt samarbejde med den pakistanske stat. Såfremt f.eks. drone-angreb fortsætter som hidtil, vil det blot føre til en øget opbakning blandt pakistanerne til pakistansk og Punjabi Taliban og dermed gøre Pakistans regering endnu mere sårbar over for trusler mod landets suverænitet: *Skal Pakistan overtales til at forhindre afghansk Taliban i at bruge pakistansk territorium er det helt afgørende, at den vestlige koalition anerkender Pakistans særlige sikkerhedspolitiske problem og konstruktivt søger at bistå Pakistan i løsninger på det.*

Med andre ord: at sikre Pakistans suverænitet er en forudsætning for succes i Afghanistan. Dette var faktisk også hovedbudskabet i præsident Obamas tale på West Point 2. december også selvom problemet ikke blev direkte tematiseret i form af konkrete strategiske overvejelser. På kort form kan Pakistans dilemma beskrives sådan, at den ydre suverænitetstrussel fra Indien har udviklet sig til en kræftsvulst i Waziristan med metastaser ind i

hele Pakistan. I pakistansk perspektiv er der derfor en *direkte* sammenhæng mellem ydre trusler og indre farer og kun hvis denne forbindelse kan afkobles, kan en målrettet og effektiv strategi lægges. Uanset om truslen mod Pakistan fra Indien er reel eller ej, kan Vesten kun forvente konstruktivt samarbejde fra pakistanerne, dersom dette problem anerkendes og adresseres.

Det er nødvendigt med:

– En meget mere målrettet indsats for at få løst Kashmirkonflikten, der er for Sydasien, hvad Palæstina-konflikten er for Mellemøsten.

– En løsning af grænsekonflikterne mellem Afghanistan og Pakistan, herunder garantier om, at Afghanistan ikke er på vej til at blive tæt allieret med Indien.

– Massiv udviklingsbistand i Stammeområderne i Pakistan, der både skal bidrage med reel udvikling, reformer af de politiske strukturer og dermed gøre det muligt at isolere militserne der.

Først når Pakistan er overbevist om, at landets suverænitet ikke er truet hverken fra Indien eller Afghanistan, kan Vesten forvente et konstruktivt samarbejde i form af afvikling af afghansk-Talibans baser. Dét kunne også berede vejen for at vestligt-pakistansk samarbejde om at bekæmpe al-Qaida og pakistansk Taliban, som i dag udgør det helt centrale og vigtigste problem i global terrorisme.

– Endelig er det vigtigt at formulere en exit-strategi – sådan som Obama, dog formentlig af andre grunde, også gjorde – hvor såvel pakistanere som afghanere overbevises om, de vestlige tropper ikke er i Afghanistan for at besætte landet, men kun er der midlertidigt - for at bidrage til sikkerhed, orden og dermed en bedre fremtid for de to folk.

I SIN tale berører præsident Obama alle vigtige forhold: Han peger gentagne gange på Pakistan som et hovedproblem, han kritiserer regeringen i Kabul for korruption og ineffektivitet, han understreger nødvendigheden af at opbygge en afghansk hær og politikorps. Men han nævnte intet konkret om, hvad de mange friske soldater skal foretage sig. Han nævner intet om, hvordan regeringen i Kabul og dens lokale repræsentationer skal bringes til at fungere mere effektivt og gennemskueligt. Og han havde ingen bud på et samarbejde med Pakistan, som både tager hensyn til Pakistans frygt for sin egen suverænitet og samtidig konstruktivt lukker afghansk Talibans operationsbaser. Det er på disse områder, udfordringerne ligger. *